

G INSTITUTI
GERMA

BESIMI I MUSLIMANIT

GRUP AUTORËSH

Titulli

Besimi i muslimanit

Titulli në origjinal

Et-Teuhid

Autor

Instituti për Mësimin e Gjuhës Arabe
Universiteti Imam, Rijad

Përkthyes

Jusuf Kastrati

Redaktore gjuhësore

S. Mema

Redaktor fetar

Driton Lekaj

Ballina

Fatlum Zeka

Boton

Instituti Germa

Copyright © Përkthyesi

E-mail: jusufi@gmail.com

PËRMBAJTJA

PARATHËNIE.....	7
SHTYLLAT E ISLAMIT	9
<i>Shehadeti (Dëshmia).....</i>	<i>10</i>
<i>Namazi.....</i>	<i>10</i>
<i>Zekati</i>	<i>12</i>
<i>Agjërimi</i>	<i>13</i>
<i>Haxhillëku</i>	<i>14</i>
SHTYLLAT E IMANIT (BESIMIT)	15
<i>Përkufizimi i imanit</i>	<i>16</i>
<i>Ndikimi i mëkateve në iman</i>	<i>16</i>
<i>Llojet e mëkateve.....</i>	<i>17</i>
TEUHIDI – NJËSHMËRIA E ALLAHUT	19
<i>Llojet e teuhidit</i>	<i>20</i>
<i>Kushtet për të qenë besimi i shëndoshë</i>	<i>21</i>
EMRAT DHE CILËSITË E ALLAHUT	23
<i>Mënyra e besimit në emrat dhe cilësitë e Allahut ..</i>	<i>23</i>
SHIRKU	28
<i>Llojet e shirkut</i>	<i>30</i>
<i>Dallimi mes shirkut të madh dhe të voglit</i>	<i>31</i>
DISA LLOJE TË SHIRKUT	32

<i>Betimi në dikë tjetër pos Allahut</i>	32
<i>Mbajtja e perit, hallkës e të ngjashme me to</i>	35
NORMA PËR THERJEN E KURBANIT PËR DIKË TJETËR POS ALLAHUT DHE VIZITIMI I VARREVE	37
<i>Therja e kurbanit për dikë tjetër pos Allahut është shirk</i>	37
<i>Udhëtimi për të vizituar varret e evliave</i>	38
<i>Veprat që i bëjnë njerëzit gjatë vizitimit të varreve</i>	39
TEBERRUKU (KËRKIMI I BEREQETIT) PREJ TË VDEKURVE.....	41
<i>Përkufizimi</i>	41
BESIMI NË MELEKË	45
<i>Domethënia e besimit në melekë</i>	45
<i>Pozita e lartë e melekëve</i>	46
<i>Llojet e melekëve dhe gradat e tyre</i>	46
<i>Domosdoshmëria e besimit në melekë</i>	48
BESIMI NË LIBRAT E ZBRITUR	49
<i>Çka do të thotë besimi në Librat e zbritur.....</i>	49
BESIMI NË TË DËRGUAR	51
<i>Domethënia e besimit në të dërguar</i>	51
<i>Numri i të dërguarve dhe në cilët duhet besuar në mënyrë të hollësishme</i>	52
<i>Të dërguarit e quajtur ulul-azmi</i>	53

<i>Të dërguarit janë njerëz.....</i>	53
<i>Përforcimi me mrekulli që Allahu ua bëri të dërguarve</i>	54
BESIMI NË DITËN E GJYKIMIT	56
<i>Çka domethënë besimi në Ditën e Gjykitimit</i>	56
<i>Sprova e varrit</i>	56
<i>Dënimi dhe shpërblimi në varr.....</i>	57
<i>Kiameti i madh.....</i>	57
<i>Peshorja</i>	59
<i>Fletushkat e veprave.....</i>	59
<i>Llogaria</i>	61
HAUDI DHE SIRATI	62
<i>Haudi</i>	62
<i>Sirati.....</i>	62
KADERI (CAKTIMI I ALLAHUT).....	64
<i>Domethënia e kaderit</i>	64
<i>Mënyra e besimit në caktimin e Allahut</i>	65
<i>Shkrimi i caktimeve</i>	65
SUNETI DHE BIDATI.....	69
<i>Cilët janë pasuesit e sunetit?</i>	70

PARATHËNIE

Lavdërimet e plota i takojnë vetëm Allahut, kurse paqja dhe lavdërimi i Allahut qofshin mbi Profetin e fundit, zotërinë e njerëzimit, Muhamedin!

Besimi është lidhja më madhështore që ekziston ndërmjet njeriut dhe Zotit të vet. Njeriu është krijesa më fisnike që gjendet në tokë e gjëja më fisnike që ka njeriu është zemra dhe mendja e tij, ndërkaq gjëja më fisnike në zemër është besimi, kurse në mendje meditimi. Besimi është dhuntia më e madhe që Allahu ia ka dhënë njeriut.

Ky libërth është tejet i rëndësishëm, sepse shpjegon në mënyrë të thjeshtë dhe të shkurtër çështjet kryesore të besimit, të cilat duhet t'i dijë çdo musliman.

Qëllimi kryesor i çdo besimtari është të fitojë Xhenetin dhe të shpëtojë nga Zjarri. Kjo mund të arrihet lehtë, po që se ne pajisemi me besim të shëndoshë dhe me vepra të mira, me të cilat Allahu

është i kënaqur. Prandaj, muslimani duhet t'i mësojë çështjet e fesë së vet, të cilat na i ka shpjeguar Allahu në Kuranin fisnik dhe në Sunetin e të Dërguarit të Tij, Muhamedit ¹ صلى الله عليه وسلم, në mënyrë që të arrijë qetësinë shpirtërore në këtë botë dhe lumturinë e vërtetë në botën tjetër.

Përkthyesi

¹ Sal-lallahu alejhi ue sel-lem (shqip: paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!).

SHTYLLAT E ISLAMIT

Nga Ibn Omeri (Allahu qoftë i kënaqur me të!)
përcillet se i Dërguari i Allahut, Muhamedi ka thënë:
*"Islami është ndërtuar mbi pesë (shtylla): të
dëshmuarit se nuk meriton të adhurohet askush
përveç Allahut dhe se Muhamedi është i dërguar i
Tij, faljen e namazit, dhënien e zekatit, haxhillëkun
dhe agjërimin e Ramazanit."*²

Pra, Islami nuk mund të plotësohet pa i zbatuar
këto shtylla, të cilat, në të vërtetë, janë ibadetet më
madhështore.

² Buhariu dhe Muslimi.

Shehadeti (Dëshmia)

Dëshmia se askush dhe asgjë përveç Allahut nuk meriton të adhurohet dhe se Muhamedi është rob dhe i dërguar i Tij është shtylla më e rëndësishme e Islamit, sepse ajo është baza, pa të cilën nuk mund të ndërtohet Islami. Prandaj, të gjitha ibadetet janë të pavlefshme, në qoftë se nuk e pranojmë atë.

Namazi

Menjëherë pas shehadetit, vjen namazi i detyrueshëm, i cili është shtylla e fesë dhe ndër veprat më të dashura tek Allahu. Allahu, për shkak të rëndësisë së namazit ia obligoi atë Pejgamberit të Tij, Muhamedit صلى الله عليه وسلم natën e miraxhit (kur i Dërguari u ngrit në qiell). Namazi është gjëja e parë për të cilën do të llogaritet robi në Ditën e Gjykimit dhe gjëja e fundit e fesë që do të humbasë.

Namazi është tejet i rëndësishëm për muslimanët, prandaj ata mbledhen pesë herë në ditë për ta falur atë. Kjo ndikon që muslimanët të

njihen mes vete dhe të shfaqet mëshira në zemrat e tyre dhe, si rrjedhojë, të kujdesen për njëri-tjetrin, të njihen me të sëmuret dhe nevojtarët, ta vizitojnë të sëmurin, ta ndihmojnë të varfrin dhe të përfitojnë mirësi të shumta.

Allahu i Madhërishëm urren shumë që namazi të vonohet derisa t'i kalojë koha, e si është puna atëherë me atë që fare nuk e fal atë?! Allahu Lartësuar thotë:

﴿فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ﴾

Mjerë për ata, të cilët kur falen, janë të pakujdesshëm për namazet.³

³ Surja El-Maun: 4, 5.

Zekati

Zekati, i cili bën pjesë në ibadetet materiale, përmendet bashkë me namazin në tetëdhjetë e dy ajete kuranore. Allahu e bëri atë detyrë të domosdoshme për të plotësuar nevojat e të varfërve dhe në mënyrë që të krijohet një asistencë sociale në mesin e muslimanëve, ashtu që individi të ndiejë përgjegjësi ndaj shoqërisë, si dhe shoqëria të ndiejë përgjegjësi ndaj individit. Kështu krijohet lidhja vëllazërore ndërmjet muslimanit të pasur dhe vëllait të tij të varfër dhe në këtë mënyrë e tërë shoqëria jeton në siguri e harmoni, madje mënjanohej edhe krimet, si: vjedhja dhe gllabërimi i padrejtë i pasurisë.

Agjërimi

Allahu, për shkak të rëndësisë së madhe të agjëritit, ia bëri atë detyrë çdo populli. Allahu thotë:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

O besimtarë! Ju është urdhëruar agjërimi, ashtu si u ishte urdhëruar atyre para jush, që të mund të ruheni nga të këqijat.⁴

Agjërimi, si ibadet madhështor, u bë detyrë e domosdoshme për të gjithë popujt, sepse nëpërmjet tij shfaqet vërtetësia e dashurisë së robit ndaj Zotit të Vet, sikurse edhe madhërimi i tij për Të dhe kërkimi i kënaqësisë së Allahut, duke ndaluar veten nga ushqimi, pirja dhe epshet. Agjëruesi kujton gjendjen e vëllezërve të tij të varfër, të cilët nuk kanë ushqim të mjaftueshëm për të ngrënë dhe janë të privuar nga shumë mirësi, qoftë ndonjëherë ose në të shumtën e kohës, kështu që i mëshiron

⁴ Surja El-Bekare: 183.

dhe i ngushëllon ata me pasurinë që ia ka dhënë Allahu i Lartësuar.

Haxhillëku

Allahu e bëri haxhillëkun detyrë për muslimanët, sepse në të ka shumë dobi, të cilat e përfshijnë fenë dhe jetën e kësaj bote.

Prej dobive fetare janë: bindja ndaj Allahut dhe veçimi i Tij në adhurim, të cilat shfaqen gjatë tavafit, sajit, qëndrimit në Arafat, bujtjes në Muzdelife e në Mina dhe gjatë gjuajtjes së gurëve, sepse ditët e haxhillëkut janë ditë adhurimi, lutjeje dhe për të përmendur Allahun e Lartësuar.

Ndërsa, prej dobive të kësaj bote janë tubimi madhështor i muslimanëve që ndodh në atë kohë dhe si rrjedhojë lidhen me njëri – tjetrin, mësojnë për problemet e tyre dhe përfitojnë dobi të tjera të pamohueshme kulturore e shoqërore.

SHTYLLAT E IMANIT (BESIMIT)

Besimi është lidhja më madhështore që ekziston ndërmjet njeriut dhe Zotit të vet. Njeriu është krijesa më fisnike që gjendet në tokë e gjëja më fisnike që ka njeriu është zemra dhe mendja e tij, ndërkaq gjëja më fisnike në zemër është besimi, kurse në mendje meditimi. Besimi është dhuntia më e madhe që Allahu ia ka dhënë njeriut.

Imani, gjegjësisht besimi ka shumë degë, madje të gjitha veprat që bëhen në bindje ndaj Allahut hyjnë nën degët e imanit. I Dërguari i Allahut, Muhamedi ﷺ ka thënë: *"Imani ka shtatëdhjetë e ca degë, më e larta prej tyre është thënia "La ilahe il-lall-llah" ⁵, ndërsa më e ulëta është heqja e pengesës nga rruga. E, edhe turpi është degë e imanit."*⁶

⁵ La ilahe il-lall-llah do të thotë: Askush dhe asgjë përveç Allahut nuk meriton të adhurohet. Shënim i përkthyesit.

⁶ Muslimi.

Përkufizimi i imanit

Imani është besim me zemër, shqiptim me gjuhë dhe veprim me gjymtyrë.

Kjo nënkupton vërtetim të plotë për çdo gjë që ka ardhur prej Allahut dhe të Dërguarit të Tij, duke u kujdesur mirë për kryerjen e obligimeve dhe largimin nga ndalesat. Kur u pyet i Dërguari i Allahut ﷺ se ç'është imani tha: *“Imani është të besosh në Allahun, në melekët, në librat e Tij, në të dërguarit, në Ditën e Fundit dhe të besosh në paracaktimin (kaderin), qoftë i mirë apo i keq.”*⁷

Ndikimi i mëkateve në iman

Mëkatet janë mosbindje ndaj Allahut. Çdokush që bën mëkate të mëdha ose këmbëngul në mëkate të vogla quhet mëkatar. Mëkatari nuk bëhet jobesimtar duke bërë mëkate, por është besimtar mëkatar. Mirëpo, imani i tij dobësohet për shkak të

⁷ Muslimi.

mëkateve, sepse, në të vërtetë, mëkatet pamundësojnë plotësimin e imanit.

Llojet e mëkateve

Mëkatet ndahen në dy lloje: të mëdha dhe të vogla.

Mëkate të mëdha quhen mëkatet që janë përcaktuar si të tilla në këtë botë dhe për të cilat ka ndëshkim në botën tjetër, si janë mëkatet për të cilat Allahu e kërcënon vepruesin e tyre me Zjarr, ose e mallkon atë, ose hidhërohet prej tij, ose ia mohon imanin. Këto mëkate janë të shumta, por më të mëdhatë janë: shirku - të shoqëruarit Allahut dikë a diçka në adhurim, i cili shkatërron imanin, pastaj vrasja, amoraliteti, magjia, ikja nga beteja, ngrënia e pasurisë së jetimit, ngrënia e kamatës, mosrespektimi i prindërve, betimi i rrejshëm, dëshmia e rreme, gënjeshtria, vjedhja etj.

Kurse, mëkate të vogla quhen mëkatet për të cilat nuk ka dënim në këtë botë, e as kërcënim për botën tjetër. Por, muslimani duhet të largohet edhe

nga mëkatet e vogla, sepse vazhdimësia në to i shndërron ato në të mëdha.

Allahu i Madhërishëm thotë:

﴿إِنْ تَجْتَبِئُوا كِبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلَكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا﴾

Në qoftë se ju u shmangeni gjynaheve të mëdha, që ju janë ndaluar, Ne do t'ju falim gabimet tuaja të vogla dhe do t'ju shpiem në një vend të nderuar.⁸

⁸ Surja En-Nisa: 31.

TEUHIDI - BESIMI NË NJËSHMËRINË E ALLAHUT

Allahu i Lartësuar krijoi krijesat që ta adhurojnë vetëm Atë, duke mos i shoqëruar asgjë në adhurim. Për këtë shkak solli të dërguar dhe zbriti libra.

Allahu i Madhërishëm thotë:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

Xhinët dhe njerëzit i kam krijuar vetëm që të më adhurojnë.⁹

Po ashtu, thotë:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

Adhuroni Allahun dhe mos i shoqëroni Atij asgjë (në adhurim)!¹⁰

Pra, Allahu i Madhërishëm urdhëroi krijesat ta adhurojnë vetëm Atë dhe askënd tjetër pos Tij.

⁹ Surja Edh-Dharijat: 56.

¹⁰ Surja En-Nisa: 36.

Llojet e teuhidit

Teuhidi ndahet në tri lloje:

1. Besimi se Allahu është Krijuesi, Furnizuesi, Rregulluesi dhe Ai i Cili jep jetë dhe vdekje quhet *teuhid rububijje* (njësimi i zotërimit), sepse është besim në Zotin, i Cili bën çfarë të dojë. Në këtë lloj teuhidi besuan edhe idhujtarët në kohën e Pejgamberit Muhamed ﷺ.

Prandaj, Allahu i Lartësuar thotë:

﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾

Nëse i pyet ata se kush i ka krijuar, me siguri që ata do të thonë: “Allahu!” Atëherë, përse largohen prej Tij?!¹¹

2. Besimi se vetëm Allahu i Lartësuar meriton të adhurohet quhet *teuhid uluhijje* (njësimi i adhurimit). Në këtë lloj teuhidi kanë rënë në kundërshtim pejgamberët me ata të cilët morën “zota të tjerë”, të cilët i adhuronin përveç Allahut.

¹¹ Surja Ez-Zuhruf: 87

3. Besimi në emrat e bukur të Allahut dhe në Cilësitë e Tij të përsosura me të cilat e ka përkshkuar Ai Vetën e Tij dhe me të cilat e ka përkshkuar i Dërguari i Tij, Muhamedi ﷺ në sunet¹² quhet *teuhid el-esma ues-sifat* (njësimi i Allahut në Emrat dhe Cilësitë e Tij).

Kushtet për të qenë besimi i shëndoshë

Për të qenë besimi i shëndoshë duhen plotësuar dy kushte:

Kushti i parë: *Singeriteti* ndaj Allahut të Lartësuar në të gjitha veprat dhe lënia e syfaqësisë¹³ dhe dyfytërisë¹⁴.

¹² Sunet quhen fjalët, veprat dhe pëlqimet e Pejgamberit Muhamed (sal-llahu alejhi ue sel-lem!). Sh.p.

¹³ Syfaqësi quajmë kur dikush bën ndonjë vepër për ta parë njerëzit.

¹⁴ Dyfytërisia që është për qëllim këtu është kur njeriu shfaq imanin, kurse në zemrën e tij fsheh kufrin (mosbesimin).

Kushti i dytë: *Pasimi*. Me këtë kemi për qëllim që burim i besimit të muslimanit të jetë Libri i Allahut - Kurani dhe suneti i pejgamberit Muhamed صلى الله عليه وسلم. Pra, në çështjet e besimit nuk lejohet që ta pasojmë askënd verbërisht.

Këto dy kushte (sinqeriteti dhe pasimi) duhet të plotësohen në të gjitha veprat e mira, me të cilat muslimani afrohet te Zoti, Krijuesi i tij, në mënyrë që ato të jenë të pranuar.

EMRAT DHE CILËSITË E ALLAHUT

Mënyra e besimit në emrat dhe cilësitë e Allahut

Prej dhuntive më të mëdha që Allahu ia ka dhënë muslimanit është të kapurit pas Kuranit dhe sunetit dhe besimi në emrat dhe cilësitë e Allahut që janë përmendur në to, duke ia pohuar Allahut ata emra dhe ato cilësi që i ka pohuar Ai për Vetën në Kuranin fisnik dhe që i ka pohuar për Të i Dërguari i Tij, Muhamedi ﷺ në sunetin e pastër.

Muslimani ia përshkruan Allahut, Krijuesit të vet vetëm ata emra dhe ato cilësi që janë përmendur në Kuran dhe në hadithe të shëndosha, nuk e shëmbëllen Allahun me krijesat, e as që i mohon emrat dhe cilësitë që Ai i ka pohuar për Vetveten.

Ajo që thuhet për cilësitë e Allahut thuhet edhe për qenien e Tij të shenjtë; pohojmë se Allahu ka qenie që nuk i ngjan qenieve tona dhe cilësi që nuk

i ngjajnë cilësive tona. Dëshmi për këtë është vetë fjala e Allahut:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

Asgjë nuk i shëmbëllen Atij. Ai i dëgjon të gjitha dhe i sheh të gjitha.¹⁵

Është e ditur se dëgjimi dhe shikimi i Allahut nuk është sikurse dëgjimi dhe shikimi ynë. Ai ka dëgjim dhe shikim ashtu si i takon Lartmadhërisë së Tij, ndërsa krijesat kanë dëgjim dhe shikim ashtu si u takon atyre.

Nga fjalët që i kanë thënë dijetarët e mëdhenj të fesë përkitazi me cilësitë e Allahut të Lartësuar është edhe thënia e Imam Ebu Hanifes (Allahu e mëshiroftë!), ku thotë: *"Allahu nuk i ngjan asnjë krijese."* Mandej thotë: *"Të gjitha cilësitë e Tij ndryshojnë nga cilësitë e krijesave; Ai di, por dija e Tij nuk është sikurse jona, ka fuqi, por fuqia e Tij nuk*

¹⁵ Surja Esh-Shura: 11.

është sikurse jona dhe sheh, por të parët e Tij ndryshon nga të parët tonë."¹⁶

Ndërkaq, mësuesi i Imam Buhariut, Nuajm ibn Hamadi ka thënë: *"Ai që shëmbëllen Allahun me ndonjë krijesë ka bërë kufër (ka rënë në mosbesim), ai që e mohon atë, me të cilën Allahu e ka përshkruar veten e Vet ka bërë kufër dhe, në atë që Allahu e ka përshkruar për Vetveten ose që e ka përshkruar për Të i Dërguari i Tij, Muhamedi ﷺ nuk mund të ketë shëmbëllim.*"¹⁷

Po ashtu, Is'hak ibn Rahavejhi ka thënë: *"Ai që i përshkruan Allahut diç, duke shëmbëllyer cilësitë e Allahut me cilësitë e ndonjë krijese të Tij, ka mohuar Allahun e Madhërishëm."*

Allahu i Madhërishëm ua bëri të ligjshme robërve të Vet ta thërrasin Atë me emrat e Tij të bukur, duke thënë:

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا﴾

¹⁶ El-Fikhul-ekber, fq. 2.

¹⁷ Tefsiri i Ibn Kethirit, 2/220.

Allahut i përkasin emrat më të bukur, andaj thirrni Atë (lutjuni Atij) me ta...¹⁸

Njëkohësisht, i urdhëroi ata të mos i shtrembërojnë emrat e Tij, duke thënë:

﴿وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

Dhe largohuni nga ata që i shtrembërojnë emrat e Tij. Ata do të ndëshkohen për çfarë kanë vepruar.¹⁹

Po ashtu, Allahu i urdhëroi ata ta lavdërojnë Atë me cilësitë e Tij të përsosura, duke thënë:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾

Çdo lavdërim i përket Allahut, Zotit të botëve, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit, Sunduesit të Ditës së Gjykimit.²⁰

Gjithashtu, Allahu nxiti ata ta lartësojnë Atë nga çdo mangësi dhe e metë, duke thënë:

¹⁸ Surja El-A'raf: 180.

¹⁹ Surja El-A'raf: 180.

²⁰ Surja El-Fatiha: 2-4.

﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿۱۸۰﴾ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿۱۸۱﴾
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۸۲﴾﴾

I lartësuar qoftë Zoti yt, Zoti i Madhështisë e i Lavdisë, mbi çfarë i veshin ata! Paqja qoftë mbi të dërguarit, dhe të gjitha lavdet e falënderimet qofshin për Allahun, Zotin e botëve!²¹

²¹ Surja Es-Saffat: 180-182.

SHIRKU

Çështja e shirkut ²² është shumë e madhe sikurse edhe rreziku i tij që është shumë i madh. Shirku e nxjerr njeriun nga Islami dhe e largon atë nga lumturia. Për këtë arsye, Allahu i Lartësuar ua tërhoqi vërejtjen robërve të Vet nga shirku në mënyrë të qartë, duke sqaruar se nuk e fal atë që bën shirk. Allahu thotë:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

Vërtet, Allahu nuk fal që të adhurohet dikush a diçka tjetër veç Atij, por gjynahet e tjera më të vogla ia fal kujt të dojë.²³

Po ashtu, Allahu, në disa ajete të tjera, na tregon se ia ka ndaluar Xhenetin atij që adhuron

²² Shirku është e kundërta e teuhidit. Shirk domethënë t'i shoqërosh Allahut dikë a diçka në adhurim ose t'i kushtosh dikujt tjetër pos Allahut diçka që është e veçantë për Allahun. Sh.p.

²³ Surja En-Nisa: 48.

dikë a diçka tjetër krahas Allahut dhe e ka kërcënuar me Zjarr, duke thënë:

﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾

Sigurisht, atij që adhuron tjetërkënd përveç Allahut, Allahu do t'ia ndalojë Xhenetin dhe strehim i tij do të jetë Zjarri. Për keqbërësit nuk ka ndihmës.²⁴

Ndërsa, Pejgamberi ﷺ tregoi se ai që vdes duke i përshkruar Allahut shokë në lutje do të hyjë në Zjarr. Ai thotë: *"Ai që vdes duke lutur dikë tjetër pos Allahut do të hyjë në Zjarr."*²⁵

Madje, edhe i dashuri dhe miku i Allahut, Ibrahim i ﷺ kishte frikë për veten dhe bijtë e tij nga shirku. Prandaj, kërkoi nga Allahu që ta ruajë atë dhe bijtë e tij nga shirku. Allahu i Lartësuar, duke rrëfyer për të, thotë:

²⁴ Surja El-Maide: 72.

²⁵ Buhariu.

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ
الْأَصْنَامَ﴾

(Kujtoje) kur Ibrahim tha: “O Zoti im, bëje të sigurt këtë qytet dhe më ruaj mua dhe pasardhësit e mi nga adhurimi i idhujve²⁶!²⁷

Llojet e shirkut

Shirku ndahet në dy lloje: në shirk të madh dhe në shirk të vogël.

Shirku i madh është t’i kushtosh dikujt tjetër pos Allahut diçka që është e veçantë për Allahun, siç është therja e kurbanit, rënia në sexhde, dua ja etj.

Shirku i vogël është ai që në Kuran dhe në sunet është quajtur shirk, por nuk e ka arritur shkallën e shirkut të madh, siç janë për shembull: thënia

²⁶ Idhulli është statujë ose figurë në formë njeriu a kafshe, të cilin e adhurojnë politeistët.

²⁷ Surja Ibrahim: 35.

"çfarë do Allahu dhe ti", syfaqësia e paktë, betimi në dikë tjetër pos Allahut etj.

Dallimi ndërmjet shirkut të madh dhe atij të vogël

1. Shirku i madh i rrënon të gjitha veprat, kurse shirku i vogël i rrënon vetëm veprat që i shoqëron ai.

2. Shirku i madh shkakton që vepruesi i tij të mbetet përherë në Zjarr, ndërsa shirku i vogël nuk është i tillë.

3. Shirku i madh e nxjerr vepruesin e tij nga feja, ndërsa i vogli jo.

Sido që të jetë, muslimani duhet të largohet nga shirku, qoftë i madh a i vogël dhe të ruhet prej tij në përgjithësi.

O Allah! Na mbroj nga shirku që e dimë dhe na fal për mëkatet që nuk i dimë!

DISA LLOJE TË SHIRKUT

a) Betimi në dikë tjetër pos Allahut

Me betim nënkuptojmë betimin në dikë a në diçka që madhërohet, për të vërtetuar vendosmërinë për të bërë një vepër ose për të mos e bërë atë. Pra, betimi në diçka nënkupton madhërim për të, kurse i vetmi që meriton të madhërohet është Allahu i Lartësuar. Për këtë arsye, nuk lejohet të betohemi në dikë tjetër pos Allahut, pa marrë parasysh madhështinë e atij në të cilin betohemi, qoftë ai peygamberi Muhamed ﷺ a Qabeja e ndritshme.

Dijetarët islamë kanë rënë në ujdi të plotë se betimi duhet të bëhet vetëm në Allahun e Madhëruar ose në cilësitë e Tij dhe se betimi në dikë tjetër pos Tij është i ndaluar.

Përkitazi me ndalimin e betimit në dikë tjetër pos Allahut janë përcjellë shumë hadithe, ndër të cilat është thënia e Pejgamberit Muhamed ﷺ :

*"Kush betohet në dikë tjetër pos Allahut ka rënë në kufër (mosbesim) a në shirk."*²⁸

Pos kësaj, i Dërguari i Allahut ﷺ ka thënë: *"Allahu jua ka ndaluar betimin në baballarët tuaj, andaj, kushdo që betohet, le të betohet në Allahun ose le të heshtë."*²⁹

Si shembuj për betimin në dikë tjetër pos Allahut mund t'i cekim disa thënie të përhapura ndër njerëz, siç janë thëniet: "Betohem për Pejgamberin", "Betohem për Qaben", "Betohem në jetën tënde" etj.

Në sunetin e të Dërguarit të Allahut, Muhamedit ﷺ është transmetuar ndalimi i përdorimit të shprehjeve që barazojnë Allahun me të tjerët ose ia drejtojnë rezultatet dikujt tjetër pos Tij, siç janë thëniet: "Çfarë do Allahu dhe ti", "Po të mos ishin barërat, do të shkatërrohesha", "Po të mos ishte qeni, do të hynte hajduti në shtëpi" etj.

²⁸ Tirmidhiu.

²⁹ Buhariu.

Ndërsa, detyrë jona është që këto gjëra t'ia përshkruajmë vetëm Allahut.

Ekzistojnë shumë shprehje të ngjashme me këto të përhapura ndër gjuhët e shumë njerëzve, si p.sh.: "Po të mos ishte komandanti, do të mundej ushtria", "Sikur të mos ishte zelli i të sinqertëve, kjo çështje nuk do të kishte sukses" ose "Do ta mundim armikun dhe do ta jetësojmë fitoren".

Ndërsa, në fjalë të ngjashme me këto duhet të themi kështu: "Po të mos ishte Allahu, pastaj komandanti, do të mundej ushtria", "Sikur të mos ishte Allahu, pastaj zelli i të sinqertëve, nuk do të korrnim sukses" dhe "Do ta mundim armikun, insha-Allah (në dashtë Allahu) dhe do ta jetësojmë fitoren".

b) Mbajtja e perit, hallkës³⁰ e të ngjashme me to për ta larguar a për ta parandaluar fatkeqësinë

Disa njerëz vendosin penj e gjëra të ngjashme në qafë ose në duar, duke menduar se ata penj shërojnë sëmundjet ose pengojnë mësyshin. Këto gjëra nuk i kanë hije mendjes së muslimanit, të cilën Allahu e ndriti me fe dhe e liroi nga besëtytnitë dhe pallavrat. Sigurisht që shërimi i sëmundjeve nuk bëhet me shkaqe ose mjete të ndaluara, por bëhet nëpërmjet barërave të mira e të dobishme dhe të ngjashmeve me to, të cilat janë prej shkaqeve ose mjeteve të lejuara, duke u mbështetur njëkohësisht në Allahun dhe duke qenë i bindur se vetëm Ai sjell dobi dhe dëm. Pejgamberi Muhamed ﷺ i ndalote njerëzit nga gjërat e tilla. Njëherë, kur Pejgamberi ﷺ pa një njeri që kishte vendosur një hallkë bakri në dorën e tij e qortoi atë për këtë vepër, siç përmendet në hadithin fisnik: *Nga Imran ibn Husajni (Allahu qoftë i kënaqur me të!) përcillet*

³⁰ Hallkë: çdo gjë në formë rrethi.

se i Dërguari i Allahut ﷺ kur pa një njeri, që kishte vendosur një hallkë bakri në dorën e tij i tha: "Ç'është kjo?!" "Kundër ligështisë" – iu përgjigj ai. "Hiqe atë, ngase ajo vetëm të shton ligështi. Sikur të vdisje me të, kurrë nuk do të shpëtoje", – ia ktheu i Dërguari ﷺ.³¹

Ndërsa, Hudhejfe (Allahu qoftë i kënaqur me të!), kur pa një burrë që kishte vënë në dorë një hallkë kundër etheve, ia këputi atë dhe lexoi thënien e Allahut:

﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾

Shumica e tyre nuk besojnë në Allahun, pa i shoqëruar Atij njëkohësisht (idhuj të remë) në adhurim.³²

³¹ Ahmedi.

³² Surja Jusuf: 106.

NORMA PËR THERJEN E KURBANIT PËR DIKË TJETËR POS ALLAHUT DHE VIZITIMI I VARREVE

Therja e kurbanit për hir të dikujt tjetër pos Allahut është shirk

Therja e kurbanit është ibadet (adhurim), kurse t'ia kushtosh atë dikujt tjetër pos Allahut është shirk i madh. Madje, Allahu i Madhërishëm, në disa vende në Librin e Tij, e ka bashkuar atë me namazin. Ai thotë:

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَحْزِرْ﴾

**Andaj, falu dhe ther kurban (vetëm) për Zotin
tënd!³³**

Namazi është prej ibadeteve (adhurimeve) më të mira fizike, ndërsa therja e kurbanit është prej ibadeteve më të mira materiale. Sikundërqë namazi nuk lejohet t'i kushtohet dikujt tjetër pos Allahut, ashtu edhe therja e kurbanit nuk lejohet t'i

³³ Surja El-Keuther: 2.

kushtohet askujt tjetër pos Allahut. Andaj, kushdo që ia kushton ndonjë lloj të ibadetit diku tjetër pos Allahut është mushrik (politeist).

Sigurisht që therja e kurbanit për dikë tjetër pos Allahut është prej mëkateve më të mëdha. I Dërguari i Allahut, Muhamedi ﷺ përkitazi me këtë ka thënë: *"Allahu e ka mallkuar atë që ther kurban për dikë tjetër pos Tij."*³⁴

Udhëtimi për të vizituar varret e evliave (të dashurve të Allahut)

Ebu Seidi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) përcjell se i Dërguari i Allahut ﷺ ka thënë: *"Mos i shndërroni shtëpitë tuaja në varre e as varrin tim në vend feste dhe dërgomëni salavate, sepse salavatet tuaja më arrijnë, kudo që të jeni!"*³⁵

Pra, i Dërguari i Allahut ﷺ ndaloj njerëzit ta shndërrojnë varrin e tij në vend feste nga kujdesi që

³⁴ Muslimi.

³⁵ Ebu Davudi.

kishte për ta ruajtur umetin e tij nga shirku. Kurse, Imam Maliku urrente që banorët e Medines të vinin te varri i Pejgamberit صلى الله عليه وسلم, në mënyrë që kjo të mos shndërrohej në traditë. Pos kësaj, thoshte: *"Këtë umet mund ta përmirësojë vetëm ajo që i përmirësoi të parët e tij."*

Veprat që i bëjnë njerëzit gjatë vizitimit të varreve

Veprat që i bëjnë njerëzit gjatë vizitimit të varreve janë dy llojesh: Të ligjëruara dhe të ndaluara.

Veprat e ligjëruara janë ato që i ligjësoi pejgamberi Muhamed صلى الله عليه وسلم përkitazi me vizitimin e varreve, të cilat muslimani i viziton duke zbatuar sunetin, pra, muslimani lutet për banorët e varreve në përgjithësi, ndërsa për të afërmit në veçanti; tregohet bamirës ndaj tyre, duke bërë dua e duke kërkuar mëshirë e falje për ta dhe njëkohësisht i bën mirë vetes duke zbatuar sunetin dhe duke e kujtuar ahiretin (botën e amshuar).

Kurse, veprat e ndaluara ndahen në dy lloje:

Lloji i parë: Veprat që janë mjete që shpien në shirk, siç janë: Teuessuli (afrimi dhe kërkimi i begatisë) nëpërmjet varreve ose banorëve të tyre, namazi në varreza, ndezja e qirinjve në to, teprimi me to a me banorët e tyre etj. Pra, kjo është e ndaluar, sepse është mjet që çon në shirk.

Lloji i dytë: Veprat që janë kufër (mosbesim), siç janë: Lutja drejtuar banorëve të varreve, kërkimi i ndihmës nga ta, besimi se ata mund t'i bëjnë ndokujt dëm a dobi dhe kërkimi i nevojave të kësaj bote dhe të botës tjetër prej tyre. Këto vepra janë shirk i madh dhe i ngjajnë plotësisht shirkut që e bëjnë idhujtarët me idhujt e tyre.

TEBERRUKU (KËRKIMI I BEREQETIT) PREJ TË VDEKURVE

Përkufizimi

Teberruk quhet kërkimi i bereqetit duke shpresuar në arritjen e tij.

Kushdo që i drejtohet të vdekurve, duke kërkuar prej tyre dobi a bereqet, veçse i ka marrë ata për zota pos Allahut. Kjo i ngjan tërësisht shirkut që bënin populli i Nuhut dhe shirkut që e bëjnë idhujtarët në përgjithësi.

Shirk i madh është edhe parashtrimi i nevojave të vdekurve dhe shkrimi i letrave atyre, ku bëjnë pjesë thëniet si: "O zotëria im, bëje këtë dhe këtë!", mandej marrja e dheut të tyre duke shpresuar në bereqet dhe gjëra të tjera të ndaluara, të cilat janë përhapur me të madhe në shoqërinë islame. Ka njerëz të atillë, që mendojnë se i vdekuri dëgjon fjalët e tyre dhe u përgjigjet atyre, gjë që është në kundërshtim të plotë me atë që pohohet në Kuranin

famëlartë. Allahu i Madhërishëm, në Librin e Tij na ka lajmëruar se Isai صلى الله عليه وسلم ka thënë:

﴿مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾

Unë nuk u kam thënë asgjë tjetër, përveç asaj që më ke urdhëruar Ti: “Adhuroni Allahun, Zotin tim dhe Zotin tuaj!” Kam qenë dëshmitar, për sa kohë që kam jetuar midis tyre dhe, qëkurse më more mua, vetëm Ti ishe mbikëqyrës i tyre. Ti je Dëshmitar për çdo gjë.³⁶

Në këtë ajet Kuranor ka argument të qartë se ai që vdes nuk sheh se çfarë veprojnë të gjallët e as që di për ta. Vallë, si mund ta lusë njeriu të vdekurin, kur ai nuk e di gjendjen e tij, as e di çfarë bën a thotë ai?! Allahu i Madhërishëm, në një ajet tjetër, thotë:

³⁶ Surja El-Maide: 117.

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنِ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ﴿٥٠﴾ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٥١﴾﴾

Kush është më i humbur se ai, i cili, në vend Allahut, u lutet atyre që nuk mund t’u përgjigjen deri në Ditën e Kiametit e që janë krejt të pavetëdijshtë ndaj lutjes së tyre?! Kur të tubohen njerëzit (në Ditën e Gjykimit), idhujt do të jenë armiq të tyre dhe do ta mohojnë adhurimin e tyre.³⁷

Allahu, në këtë ajet, na lajmëroi për çështjet në vijim:

1. I vdekuri nuk i përgjigjet atij që e thërret.
2. I vdekuri është gafil (i pavetëdijshtë) ndaj thirrësit dhe lutjes së tij, nuk di asgjë për të, dhe
3. I vdekuri, në Ditën e Gjykimit do të jetë armik i të gjallit që e lut atë.

³⁷ Surja El-Ahkaf: 5, 6.

Ithtarët e teuhidit janë armiq të ithtarëve të shirkut në këtë dhe në botën tjetër.

Me siguri që gjërat si kërkimi i bereqetit prej të vdekurve dhe parashtrimi i nevojave atyre, filluan të shfaqen te muslimanët vetëm atëherë kur ata u larguan nga Libri i Zotit të tyre dhe nga suneti i të Dërguarit të tyre ﷺ dhe u kapën pas gjepurave e fjalëve të rreme, të pabaza.

Prandaj, detyrë e thirrësve në rrugën e Allahut është t'i thërrasin njerëzit në fenë e pastër, në mënyrë që ata të shpëtojnë nga shirku dhe risitë, derisa umeti islam të drejtohet në rrugën e vërtetë, të cilën e përshkroi i Dërguari i Allahut, Muhamedi ﷺ dhe e la umetin e tij në të.

BESIMI NË MELEKË

Domethënia e besimit në melekë

Kjo do të thotë të besosh se Allahu ka melekë të cilët ekzistojnë dhe janë të krijuar nga drita. Ai i ngarkoi ata me çështjet e krijesave të Veta dhe i përshkroi me fjalët:

﴿لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾

Ata kurrë nuk i kundërshtojnë urdhrat e Allahut, por i zbatojnë menjëherë ata.³⁸

Dhe:

﴿يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْطُرُونَ﴾

Ata e lavdërojnë (Allahun) natën dhe ditën, paprerë.³⁹

³⁸ Surja Et-Tahrimë: 6.

³⁹ Surja El-Enbija: 20.

Pozita e lartë e melekëve

Allahu, për shkak të rëndësisë së tyre të madhe dhe pozitës së tyre të lartë tek Ai, bashkoi emrin e Tij me ta, kur foli për dërgimin e salavateve Pejgamberit Muhamed صلی الله علیه وسلم, duke thënë:

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

Vërtet, Allahu e bekon të Dërguarin dhe engjëjt e Tij lutën për atë. O besimtarë, lutuni për atë dhe përshëndeteni me “selam”!⁴⁰

Allahu, po ashtu, u betua në melekë në disa sure të Kuranit, si në suret: es-saffat, el-murselat dhe en-naziat dhe i nderoi ata, sepse ata adhurojnë Allahun në mënyrë madhështore dhe i frikësohen Atij. Allahu, përkitazi me ta, thotë:

﴿وَهُمْ مِّنْ حَشِيَّتِهِ مُشْفِقُونَ﴾

Prej frikës së Tij ata qëndrojnë me nderim dhe frikë.⁴¹

⁴⁰ Surja El-Ahzab: 56.

⁴¹ Surja El-Enbija: 28.

Llojet e melekëve dhe gradat e tyre

Kurani fisnik është i mbushur me përmendjen e melekëve, prej të cilëve janë Xhibrili, Mikaili dhe Israfili, të cilët janë të ngarkuar me shkaqet e jetës. Xhibrili është i ngarkuar me shpallje, ku bën pjesë jeta e zemrave dhe e shpirtave. Mikaili është i ngarkuar me zbritjen e shiut, që është prej shkaqeve të jetës së tokës, të bimëve dhe të kafshëve. Ndërsa, Israfili është i ngarkuar me fryrjen në *sur* (bri), ku bën pjesë jeta e krijesave pas vdekjes së tyre. Prej melekëve janë edhe bartësit e arshit, ruajtësit (melekët që i ruajnë njerëzit), shënuesit e nderuar ⁴², Maliku – rojtari i Xhehenemit, Ridvani – rojtari i Xhenetit, meleku i vdekjes dhe Munkeri e Nekiri. Këta dy të fundit janë të ngarkuar me marrjen në pyetje të vdekurin lidhur me Zotin, fenë dhe Pejgamberin e tij.

⁴² Shënuesit e nderuar janë melekët që i regjistrojnë veprat e njerëzve. Sh.p.

Domosdoshmëria e besimit në melekë

Ne duhet të besojmë në melekë në mënyrë të përgjithshme dhe në mënyrë të hollësishme. Atij që i përmendet emri ose puna e tij besojmë në të në mënyrë të hollësishme, ndërsa, atij që nuk i përmendet emri ose puna besojmë në të në mënyrë të përgjithshme.

Numrin e melekëve nuk e di askush pos Allahut. Ai thotë:

﴿وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ﴾

Askush përveç Atij, nuk e di numrin e ushtrisë së Zotit tënd.⁴³

⁴³ Surja El-Muddeththir: 31.

BESIMI NË LIBRAT E ZBRITUR

Çka do të thotë besimi në Librat e zbritur?

Kjo do të thotë të besosh se Allahu u ka zbritur libra peygamberëve dhe të dërguarve të Vet, të cilët janë fjalë të Tij dhe të besosh se çdo gjë që përmbajnë ata Libra është e vërtetë, udhëzim dhe dritë.

Besimi në të gjithë Librat e zbritur është i domosdoshëm. Ata janë të shumtë dhe askush nuk e di numrin e tyre, përveç Zotit. Librat që dihen janë: Fletushkat e Ibrahimit, Teurati, Inxhili, Zeburi dhe Kurani.

Dora e ndryshimit, shtrembërimit dhe zëvendësimit preku të gjithë këta libra, përveç Kuranit fisnik, të cilin e mori Allahu nën përkujdesje. Allahu i Lartësuar thotë:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

**Sigurisht, Ne e kemi shpallur Kuranin dhe,
sigurisht, Ne do ta ruajmë atë.⁴⁴**

Gjithashtu thotë:

﴿لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ﴾

**Atij nuk mund t'i afrohet gënjeshtër nga
asnjëra anë. Kjo është shpallje prej një të Urti që
meriton të gjitha lavdet.⁴⁵**

⁴⁴ Surja El-Hixhër: 9.

⁴⁵ Surja Fussilet: 42.

BESIMI NË TË DËRGUAR

Domethënia e besimit në të dërguar

Kjo do të thotë të besosh se Allahu ka dërguar pejgamberë dhe të dërguar që ta thërrasin njerëzimin në atë që u sjell dobi atyre në këtë dhe në botën tjetër, të cilët janë të vërtetë në të gjitha lajmërimet e tyre. Ata kumtuan shpalljet dhe këshilluan popujt e tyre, i udhëzuan ata në çdo të mirë dhe ua tërhoqën vërejtjen nga çdo e keqe. Ata që i pasuan të dërguarit i përgëzuan me Xhenet, kurse ata që i përgënjeshtroan dhe i kundërshtuan urdhrat e tyre i paralajmëruan nga Zjarri i Xhehenemit. I Lartmadhërishmi thotë:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾

(Këta janë) të dërguar që kanë sjellë lajme të mira e kanë paralajmëruar, në mënyrë që njerëzit

të mos kenë ndonjë justifikim ndaj Allahut, pas ardhjes së të dërguarve.⁴⁶

Ne duhet të besojmë në mënyrë të hollësishme në të gjithë peygamberët dhe të dërguarit që janë përmendur në Kuran dhe të besojmë se ka pasur edhe të tjerë.

Numri i të dërguarve dhe ata në të cilët duhet besuar në mënyrë të hollësishme

Numri i tyre është i madh dhe atë nuk e di askush pos Allahut. I Lartmadhërishmi thotë:

﴿وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ﴾

Për disa të dërguar të kemi treguar më parë dhe për disa të tjerë nuk të kemi treguar ty.⁴⁷

Numri i peygamberëve dhe i të dërguarve që përmenden në Kuran është njëzet e pesë, ata janë: Ademi, Idrisi, Nuhu, Hudi, Salihu, Ibrahim, Luti,

⁴⁶ Surja En-Nisa: 165.

⁴⁷ Surja En-Nisa: 164.

Junusi, Ismaili, Ishaku, Jakubi, Jusufi, Ejubi, Shuajbi, Musai, Haruni, Eljeseu, Dhul-Kifli, Davudi, Zekerijai, Sulejmani, Iljasi, Jahjai, Isai dhe Muhamedi, (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të gjithë ata!).

Të dërguarit e quajtur ulul-azmi (të vendosur, të paluhatshmit)

Më të zgjedhurit e të dërguarve, gjegjësisht ata që u quajtën ulul-azmi janë: Muhamedi, Nuhu, Ibrahim, Musai dhe Isai, të cilët i përmendi Allahu në suren esh-Shura:

﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ﴾

Ai ju përcakttoi juve fe atë që ua pat përcaktuar Nuhut dhe atë që Ne ta shpallëm ty dhe atë me çka e patëm porositur Ibrahim, Musanë dhe Isanë. (I porositëm) Ta praktikoni fenë e drejtë e mos u përçani në të.⁴⁸

⁴⁸ Surja Esh-Shura: 13.

Të dërguarit janë njerëz

Të dërguarve (paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi ta!) u ndodhin të gjitha ato gjëra që u ndodhin edhe njerëzve të tjerë, siç janë: gjumi, ngrënia, pirja, ulja, ecja, qeshja, sëmundja jo e neveritshme, martesë etj. Gjithashtu, dora e zullumqarëve mund t'i arrijë ata, i godasin lëndimet, dhuna, madje edhe mund të vriten, siç ka thënë Allahu i Lartësuar në Librin e Tij:

﴿وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ﴾

...dhe pa kurrfarë të drejte, i vrisnin pejgamberët.⁴⁹

Pejgamberi ynë, Muhamedi ﷺ sëmurej, ndiente dhimbje, ankohej, e godiste nxehtësia, të ftohtët, uria, etja e të ngjashme me këto, të cilat janë veçori natyrore të njeriut. Por, të dërguarit janë të mbrojtur nga mëkatet dhe cilësitë e këqija e të urryera.

⁴⁹ Surja Ali-Imran: 112.

Përforcimi me mrekulli që Allahu ua bëri të dërguarve

Allahu përforcoi të dërguarit e Vet me mrekulli, të cilat e dëshmojnë vërtetësinë e tyre, siç janë: shkopi i Musait, deveja e Salihut dhe Kurani fisnik, duke ia shtuar kësaj edhe gjendjen e tyre të lartë shpirtërore dhe virtytet e tyre të larta, siç është durimi, fisnikëria, guximi, drejtësia, këshilla, njerëzia e plotë e sjellje të tjera madhështore të ngjashme me to, të cilat dëshmojnë se ajo, me të cilën kanë ardhur pjegamberët është e vërtetë e pakontestueshme.

BESIMI NË DITËN E GJYKIMIT

Çka domethënë besimi në Ditën e Gjykimit?

Besimi në Ditën e Gjykimit domethënë të besosh në tërë atë që pohohet në Kuran dhe për të cilën na ka lajmëruar Pejgamberi Muhamed ﷺ lidhur me ngjarjet që do të ndodhin pas vdekjes, siç janë: sprova e varrit, dënimi dhe shpërblimi i tij, ndodhitë e Ditës së Kiametit, si: ringjallja, llogaria, peshorja, Xheneti, Xhehenemi e kështu me radhë.

Sprova e varrit

Me fjalën provë, në këtë rast, nënkuptohet provimi i njerëzve në varret e tyre kur i thuhet njeriut: “Kush është Zoti yt, cila është feja jote, cili është pejgamberi yt?” Allahu i forcon ata që besuan me fjalën e fortë në jetën e kësaj bote dhe në botën tjetër. Atëherë, besimtari thotë: “Zoti im është Allahu, feja ime është Islami dhe pejgamberi im është Muhamedi ﷺ”, kurse ai që dyshonte do të

thotë: “nuk e di, kam dëgjuar njerëzit duke thënë diçka e thashë edhe unë”.

Dënimi dhe shpërblimi në varr

Pas sprovës së varrit do të ketë dënim ose shpërblim derisa të bëhet Kiameti i madh. Varri do të jetë kopsht prej kopshteve të Xhenetit ose gropë prej gropave të Zjarrit. Argument për dënimin në varr është thënia e Allahut përkitazi me ithtarët e Faraonit:

﴿النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ﴾

Ata do të çohen para Zjarrit në mëngjes dhe mbrëmje (në jetën e varrit) e, kur të arrijë Ora (e Kiametit), do të thuhet: “Hidhni ithtarët e Faraonit në dënimin më të rëndë!”⁵⁰

⁵⁰ Surja Gafir: 46.

Kiameti i madh

Pas përfundimit të kohës së berzahut⁵¹ ndodh Kiameti i madh. Shpirtrat kthehen te trupat, në të cilët ishin në dunja, pastaj ngrihen njerëzit nga varret e tyre për të dalë para Zotit të botëve. I Lartmadhërishmi thotë:

﴿أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ﴿٥١﴾ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٢﴾ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ
الْعَالَمِينَ﴾

A nuk mendojnë ata se do të ringjallen në një Ditë të madhe, Ditën, kur të gjithë njerëzit do të dalin para Zotit të botëve?!⁵²

Ky është Kiameti, për të cilin na ka lajmëruar Allahu nëpërmjet Librit të Tij fisnik dhe nëpërmjet gjuhës së Pejgamberit të Tij, Muhamedit ﷺ. Në ndodhinë e Kiametit nuk dyshon asnjë musliman.

⁵¹ Berzah quhet koha ndërmjet dunjasë dhe ahiretit, përkatësisht që nga vdekja deri në ringjallje.

⁵² Surja El-Mutaffifinë: 4-6.

Peshorja

Peshorja është realitet, në të do të peshohen veprat e robërve Ditën e Kiametit. I Lartmadhërishtmi thotë:

﴿وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۖ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلُمُونَ﴾

Peshimi (i veprave), atë ditë do të jetë i drejtë. Ata që u rëndon peshorja me vepra të mira, do të jenë të shpëtuar; kurse ata që e kanë të lehtë peshoren me vepra të mira, do të humbin veten e tyre, për shkak se mohuan shpalljet Tona.⁵³

Fletushkat e veprave

Këto janë fletushkat, që i shkruajnë melekët në këtë dunja, të cilët janë përcjellës e shënues të nderuar, e të cilat do të shpërndahen në Ditën e Gjykimit. Besimtari e merr librin e tij me dorën e

⁵³ Surja El-A'raf: 8, 9.

djathtë, ndërsa krimineli me dorën e majtë ose pas shpine. Allahu i Madhërishëm thotë:

﴿وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ۖ كِرَامًا كَاتِبِينَ ۖ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ﴾

Mbi ju ka rojtarë (që ju vëzhgojnë), shënues të nderuar, që dinë gjithçka që bëni.⁵⁴

Po ashtu thotë:

﴿وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ۖ فَسَوْفَ يُحَاسِبُ حِسَابًا يَسِيرًا﴾

Ai, të cilit do t'i jepet libri i tij në dorën e djathtë, do ta ketë të lehtë llogarinë.⁵⁵

Mandej, thotë:

﴿وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ۖ فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا﴾

Kurse ai, të cilit do t'i jepet libri i tij pas shpinës, do të lutet për të vdekur.⁵⁶

⁵⁴ Surja El-Infitar: 10-12.

⁵⁵ Surja El-Inshikak: 7, 8.

⁵⁶ Surja El-Inshikak: 10, 11.

Llogaria

Allahu do t'i llogarisë krijesat për punët e tyre, qofshin të mira a të këqija. Besimtari do të ketë llogari të lehtë. Allahu i Lartmadhërishëm thotë:

﴿فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ۖ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا﴾

Ai, të cilit do t'i jepet libri i tij në dorën e djathtë, do ta ketë të lehtë llogarinë.⁵⁷

Ndërsa, jobesimtari do të ketë llogari të rëndë dhe do të frikësohet aq shumë nga vështirësia e llogarisë, saqë do të shpresojë të ishte pluhur. Allahu i Madhërishëm e përshkruan këtë, duke thënë:

﴿يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا﴾

Ditën, kur njeriu do të shohë se ç'kanë bërë duart e tij dhe, kur jobesimtari do të thotë: "Ah, sikur të isha pluhur!"⁵⁸

⁵⁷ Surja El-Inshikak: 7, 8.

⁵⁸ Surja En-Nebe': 40.

HAUDI DHE SIRATI

Haudi:

Haudi është pellgu⁵⁹ i Pejgamberit Muhamed صلى الله عليه وسلم te i cili do të shkojnë pjesëtarët e umetit islam në Ditën e Gjykimit dhe do të pinë ujë prej tij. Uji i haudit është më i bardhë se qumështi dhe më i ëmbël se mjalti. Numri i enëve të tij është sa i yjeve që janë në qiell, kurse gjatësia e tij është sa një muaj, po ashtu edhe gjerësia e tij. Kush pi një gllënjë prej tij, nuk etet më kurrë.

Sirati:

Sirati është ura e shtruar përmbi Xhehenem që gjendet ndërmjet Xhenetit dhe Xhehenemit. Njerëzit e kalojnë atë në bazë të veprave të tyre. Dikush e kalon sa çel e mbyll sytë, dikush si vetëtima, dikush si era, dikush sikurse kali i shpejtë,

⁵⁹ Haud (hauz) quhet vendi ku mblidhet uji i një burimi. Përkthyesi.

dikush si shaluesit e deveve, dikush duke vrapuar, dikush duke ecur, dikush duke u zvarritur e dikush rrëmbehet e hidhet në Xhehenem. Ai që e kalon urën e Siratit hyn në Xhenet. Pasi ta kalojnë besimtarët këtë urë, ndalen në një vend ndërmjet Xhenetit dhe Xhehenemit, ku marrin hakun ndaj njëri-tjetrit, e kur të pastrohen tërësisht e të jenë të gatshëm, u lejohet atyre të hyjnë në Xhenet. I pari që do ta hapë portën e Xhenetit është Muhamedi

صلى الله
عليه وسلم

KADERI (CAKTIMI I ALLAHUT)

Domethënia e kaderit

Kaderi është dija e Allahut të Madhërishëm lidhur me të gjitha krijesat para krijimit të tyre. Ai krijoi të gjitha krijesat me vullnetin dhe fuqinë e Tij dhe në pajtim me dijen e Tij. Besimi në kader përmban dy kushte:

Kushti i parë: Të besosh se Allahu i Madhërishëm para se t'i krijonte robërit e dinte se çfarë veprash do t'i bëjnë ata, qofshin të mira a të këqija dhe këtë e shkroi tek Ai.

Kushti i dytë: Të besosh se Allahu ka krijuar të gjitha veprat e robërve me vullnetin e Tij.

Është vërtetuar në Kuran dhe në sunet dhe i tërë umeti pajtohet me atë se besimi në kader është një ndër shtyllat e Imanit dhe se ajo që do Allahu të ekzistojë, ekziston, ndërsa ajo që nuk do Allahu që të ekzistojë, nuk ekziston. Prandaj ne duhet të besojmë në kader, pra të besojmë se çdo gjë, qoftë e mirë a e keqe, është caktuar nga Allahu.

Mënyra e besimit në caktimin e Allahut

Pejgamberi ﷺ sqaroi në një hadith mënyrën e besimit në caktimin e Allahut. Ajo është që rob i ta dijë se ajo që e ka goditur nuk do të mund të mos e godiste dhe ajo që nuk e ka goditur nuk do të mund ta godiste. I Dërguari i Allahut ﷺ ka thënë: *"Nuk ka besuar rob i derisa të besojë se Allahu ka caktuar çdo gjë, qoftë e mirë a e keqe dhe ta dijë se ajo që e ka goditur nuk do të mund të mos e godiste dhe ajo që nuk e ka goditur nuk do të mund ta godiste."*⁶⁰

Shkrimi i caktimeve

Allahu shkroi caktimet e gjërave para krijimit të krijesave. I Lartësuar i thotë:

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾

S'ka fatkeqësi që godet tokën dhe ju, që të mos jetë e shënuar në Libër (Leuhi Mahfûdh)

⁶⁰ Tirmidhiu.

përpara se ta krijojmë atë. Kjo për Allahun është vërtet e lehtë!⁶¹

Nga Ubade ibn Samiti (Allahu qoftë i kënaqur me të!) përcillet të ketë thënë: Kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut ﷺ duke thënë: *"Gjëja e parë që e krijoi Allahu është lapsi. I tha atij: Shkruaj! Ai tha: Çfarë të shkruaj?! Allahu tha: Shkruaj caktimet e të gjitha gjërave derisa të bëhet Kiameti."*⁶²

Nga Ibn Omeri (Allahu qoftë i kënaqur me të!), në një hadith të shëndoshë, përcillet se i Dërguari i Allahut ﷺ ka thënë: *"Allahu shkroi caktimet e krijesave pesëdhjetëmijë vjet para se t'i krijonte qiejt e tokën, kurse arshi i Tij qëndronte mbi ujë."*⁶³

Pasuesit e sunetit, duke filluar nga sahabët (shokët e të Dërguarit Muhamed ﷺ) pastaj të gjithë ata që i ndjekin sahabët në vepra të mira, besojnë se Allahu di çdo send dhe se Ai e ka shkruar

⁶¹ Surja El-Hadidë: 22.

⁶² Ebu Davudi.

⁶³ Muslimi.

çdo gjë që ka ndodhur dhe që do të ndodhë deri në Ditën e Kiametit dhe besojnë se Allahu është Zoti, Krijuesi dhe Sunduesi i çdo gjëje. Gjithashtu besojnë se veprat e robërve janë të krijuara nga Allahu dhe burojnë nga vullneti i Tij, por janë veprat e tyre, të cilat i fitojnë nëpërmjet zgjedhjes së tyre të lirë. Për këtë arsye ekziston edhe dënimi dhe shpërbliimi. Prej besimit të tyre është se ata i shmangen thellimit në kader, sepse kaderi është prej fshehtësive të Allahut, të cilat nuk i dinë krijesat, madje as ndonjë melek i privilegjuar a ndonjë peygamber i dërguar.

Kur jobesimtarët kurejshitë kundërshtuan të Dërguarin e Allahut صلى الله عليه وسلم lidhur me kaderin, Allahu ia shpalli atij ajetin kuranor:

﴿يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ﴾ ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾

Ditën e Gjykimit ata do të tërhiqen me fytyrat e tyre në zjarr (e do t'u thuhet): “Shijoni zjarrin e

Xhehenemit!" Vërtet, Ne çdo gjë e kemi krijuar me masë të paracaktuar.⁶⁴

Abdullah ibn Omeri (Allahu qoftë i kënaqur me të!) thoshte: "Betohem për Atë, në dorën e të Cilit është shpirti i Ibn Omerit, sikur ndokush të kishte ar sa kodra e uhudit dhe ta shpenzonte atë në rrugën e Allahut, Allahu nuk do t'ia pranonte një gjë të tillë pa besuar kaderin (caktimin) e Tij." Mandej, këtë e argumentoi me thënien e Pejgamberit ﷺ: *"Imani është të besosh në Allahun, në melekët, në librat e Tij, në të dërguarit, në Ditën e Fundit dhe të besosh në paracaktimin (kaderin), qoftë i mirë apo i keq."*⁶⁵

⁶⁴ Surja El-Kamer: 48,49.

⁶⁵ Muslimi.

SUNETI DHE BIDATI

Sunet në kuptimin gjuhësor domethënë: mënyrë, rrugë, metodë.

Ndërsa, në kuptimin fetar nënkupton fjalët, veprat dhe pëlqimet e pejgamberit Muhamed ﷺ.

Kurse fjala *bidat* në kuptimin gjuhësor domethënë: risi, qoftë në fe a jashtë saj.

Ndërsa, në kuptimin fetar nënkupton çdo ibadet të futur në fe, për të cilin nuk ka bazë në Kuran e as në sunet.

I dërguari i Allahut ﷺ porositi umetin e vet ta pasojnë sunetin dhe të kapen pas tij dhe ua tërhoqi vërejtjen nga bidatet. Ai ka thënë: *"Kapuni pas sunetit tim dhe sunetit të kalifëve (prijësve) të drejtë që vijnë pas meje. Kapuni pas tij, shtrëngojeni atë me dhëmballë dhe ruajuni nga gjërat e shpikura, sepse çdo bidat (risi në fe) është devijim."*⁶⁶

⁶⁶ Ahmedi, Ebu Davudi dhe të tjerë.

Pejgamberi ﷺ gjithashtu ka thënë: "Ai që thërret në ndonjë udhëzim do ta ketë shpërblimin e atyre që e pasojnë pa iu pakësuar atyre aspak shpërblimi, ndërsa ai që thërret në ndonjë lajthitje do ta ketë mëkatin e atyre që e pasojnë pa iu pakësuar atyre aspak mëkati."

Cilët janë pasuesit e sunetit?

Pasuesit e sunetit janë ithtarët e sunetit, të cilët kapen pas tij, e mësojnë dhe e kuptojnë atë dhe njëherazi thërrasin njerëzit në të. Parimet e tyre burojnë nga Kurani dhe suneti. Ata besojnë në këto dy burime dhe ndjekin këtë rrugë. Kushdo që i kundërshton ata është bidatçi i humbur.

Parimet e tyre janë të shumta, por ne po i përmendim vetëm disa nga to:

1. Ata nuk i quajnë mëkatarët muslimanë jobesimtarë, edhe nëse bëjnë mëkate të mëdha.

2. Ata e duan familjen e Pejgamberit ﷺ dhe i duan shokët e tij.

3. Ata ndjekin gjurmët e Pejgamberit ﷺ dhe largohen nga gjërat e shpikura.

4. Ata besojnë në keramete të evliave (të dashurve të Allahut).

Ata urdhërojnë për mirë dhe ndalojnë nga e keqja, duke qenë të kapur pas këtyre parimeve dhe besojnë se haxhi, xhihadi dhe namazi së bashku me udhëheqësit e tyre janë të lejuar, qofshin udhëheqësit të mirë a të këqij. Njëkohësisht, porosisin për durim, thërrasin në vlerat e moralit, në vepra të mira, në bamirësi ndaj prindërve, në përmirësimin e lidhjeve farefisnore, në fqinjësi të mirë dhe në bamirësi ndaj të varfërve dhe bonjakëve.